

Ühe sinise lohe võim

Khaled Hosseini „Lohejooksja” ilmus Eestis 2008. aastal kirjastuses HEA LUGU

„Lohejooksja” räägib Afganistanist pärit poisi Amiri elust. Amir on arg, kirjandusliku andega, kuid emotsionaalselt katki mõneski asjas. Ta ei usu endasse piisavalt, ta on enda suhtes tihti liiga karm. Amiri isa, keda teoses Babaks kutsutakse, ei jaga poisile piisavalt tähelepanu, kuna arvab, et Amir pole „õige mees”. Amir võib küll osata hästi lugusid kirjutada, kuid jalgapalli mängida või sellest huvituda ta ei oska ja ta ei julge enda eest seista. Kõik see paneb Amiri isa ja Amiri teineteisest eemale hoiduma. Amir vajab vägagi isa tähelepanu ja seda järjest rohkem, mida vähem ta seda saab ja mida suuremaks ta kasvab, seda enam. Amir hakkab ennast süüdistama asjades, milles ta tegelikult süüdi polnud, et õigustada Baba käitumist tema vastu. Samal ajal annab aga Baba rohkem tähelepanukilde ja tunnustust Hassanile, Amiri mängukaaslasele, kes on Amiri pere teenri laps. Hassan elab koos isaga paikselt Baba maal oma väikeses hütis, teenides Babat ja Amiri iga päev. Hassanil on Baba arust „mehisemad” iseloomujooned, nagu näiteks julgus enda eest seista. Samuti on Hassan väga sportlik poiss, mistõttu Baba tunnustab Hassanit, vähe küll, aga tunnustab, ja see teeb Amiri veidi kadedaks. Siiski mängib Amir Hassaniga iga päev ja nende vahel sünnib juba väiksest peale kiindumus, mis raamatu lõpuni jääb. „Sinu jaoks, kasvõi tuhat korda!” vastab Hassan Amirile mitmel korral, kui Amir midagi talt palub.

Loo pingelisem koht on Hassani viimne lohejooks. See toimub päeval, millal Amiri kodulinnas on lohede lennutamise võistlus. Mängul pole reegleid, on vaid tavad, millest tugevalt kinni hoitakse, kuna afgaanide kultuuris on tavad ja traditsioonid ülimalt tähtsad. Võistluse käigus on lohe lennutajal vaja saada alla teise lennutaja lohe, mida tehakse klaasikildude abil, mis lohe nööri kinnitatakse. Manööverdades oma lohega, on võimalik teise lohe nööri kinnitada klaasikildudega läbi löigata, kukutades teise lohe. Manööverdamise ajal tuleb aga ka hoiduda teisest lohest ja kaitsta oma lohet kukkumast. See andis Amirile mõtte, et ühel aastal lohede lennutamise võistlusel peab ta isa tähelepanu võitma, mida tal seekord teha õnnestubki. Viimane lohe, mida Amir proovib oma lohega alla tuua, n-ö. 2. koha lohe, on afgaani kultuuris suureks autroffeeks. Kui sa selle kätte saad, saab osaks suur au. Püüdja võib lohe endale jätta. Neid poisse, kes lohesid püüda proovivad, kutsutakse lohejooksjateks. Hassan oli linna parim lohejooksja. Niisiis, pärast Amiri võitu jooksis Hassan tulistjalu järele sinisele, teise koha lohele, sest oli seda Amirile lubanud. Hassan teadis, kui palju Amir oma isa tähelepanu tahtis, seetõttu Hassan selle lohe Amirile lubaski. Võidujoovastuses kaotab Amir Hassani, nüüd läheb ta Hassani otsima.

Amir leidis Hassani tänavanurgalt ühe neid varem kiusanud kambast ümbritsetuna, kaitsmas just seda sinist lohet. Selle „välja lunastamiseks”, et Hassanilt mitte lohet võtta, vägistasid kiusajad Hassani. Hassan ei hakanud vastu, ta oli lubanud Amirile seda lohet ja ta ei saanud sõna murda. Samuti teadis ka Hassan, et sellest olukorrast ei saaks ta väljuda muud moodi koos lohega, sest kolmele kambaliikmele vastuhakkamine oleks olnud ilma relvata võimatu. Amir oli selleks hetkeks jõudnud tänavanurgale, kus ta juhtunud oma silmaga nägi. Amir ei teinud midagi oma argusest, argusest haiget saada, argusest lohest ilma jääda. Kui Amir oleks kaitsnud Hassanit, oleksid nad võibolla võitjaks tulnud, aga ta ei oleks saanud arvatavasti oma lohet. Niisiis Amir lihtsalt seisis seal, vaadates vägivalda Hassani kallal, kuni otsustas ära joosta, et salata seda, et ta oli Hassani leidnud.

Sellest ajast peale hakkasid Amiril selle juhtumi pärast probleemid. Ta ei suutnud magada. Ta ei suutnud Hassanilt vabandust paluda, kuna kartis äraütlemist ja kartis ka teiste silmis oma au kaotada. Ka Hassan ei seltsinud Amiriga, veetes aega kas oma tegemisi toimetades või magades. Hassan oli murtud. Isegi see, et Amir oma soovitud tähelepanu isalt sai, kadus vähehaaval ja pinnale tõusis see, et ta Hassanile appi ei läinud. Amir proovis kuidagi seda Hassanile heastada, käskides näiteks Hassanil ennast lüüa, mida Hassan muidugi ei teinud, teadmatuna Amiri teost.

Amir ei talunud enam olukorda. Nii et ühel õhtul võttis Amir oma isalt sünnipäevaks saadud kella ja veidi raha ning pani selle Hassani madratsi alla. Paari päeva pärast kuulutas Amir, et on kaotanud oma kella ja ka Hassan oli kurb. Hassani isa Ali pandi kadunud asju otsima. Pärast seda, kui Ali Hassani madratsi alt raha ja kella leidis, lahkus pere Baba juurest. Isegi see ei aidanud, et Baba Hassanile andestas. Ali jaoks oleks see tema ausust, tema uhkust, tema *nang-i* ja *namoos-i* riivanud. Amir, kustutadas nii Hassani oma elust, ei saanud ikkagi seda, mida ta tahtis - tema tegu ei kadunud tal meelest. Mitte kunagi. Amiri isa oli kunagi seltskonnas öelnud: „...aga nüüd ma tean, et see pole õige, kui öeldakse - minevikku saab maha matta. Sest minevik kraabib end uuesti välja.” Ka Amir õpib läbi selle, et mida iganes ta ka ei teeks, ei kao kunagi Hassan ja tema enda tegu ta südamest, isegi pärast seda, kui nad sõja tõttu isaga Ameerikasse elama asusid.

Kuid siiski leiab Amir võimaluse ennast lunastada. Palju, palju hiljem, aga lunastab. Pärast aastaid Ameerikas elamist, pärast seal oma pere loomist saab Amir kõne Rahim Khaanilt, kes teda enda juurde Iraaki külla kutsub, kuna tal on kätte jõudnud viimased elupäevad. Isegi sõja ohtlikkust arvestades läheb Amir sinna, siiani hoolis ta Rahim Khaanist, tema selleks hetkeks mulla all isa kunagisest sõbrast. Seal ütleb Rahim Khaan Amirile seda, mida Amiri isa oli kogu elu Amiri eest hoidnud, samal põhjusel, mis Amiri Hassani ees vabandamast hoidis – uhkus. Au. Hassan oli tegelikult olnud Amiri poolvend, aga seda ei öelnud talle siinemaani keegi, kuna see oleks riivanud jälle Ali au. Ali oli teenrina ka Baba suur sõber, nagu seda olid Hassan ja Amir. Ali oli steriilne, sünnipäralt. Ali teadis, et temas on probleem ja ümbruskond peaks tegema tema suhtes halva näo, mitte ta naise otsa vaatama sellepärast, et tema peres veel lapsi polnud. Ka Ali naine hoolis ühiskonna mõjutustest ja teadis, et kui ta lapsootele ei jää, loetakse Ali ja tema ühing lootusetuks. Selle tõttu magas Hassani ema Babaga ja sündis Hassan.

Pärast selle teada saamist on Amir šokeeritud ja vihane ning tunnetab veelgi tugevamalt oma tehtud viga. Rahim Khaan ei olnud kutsunud Amiri niisama - ta soovis, et Amir lapsendaks Hassani poja, kes ainukesena sõjas ellu oli jäänud. Selleks hetkeks oli Rahim Khaani teada Hassani poeg orbudekodus, kus Afganistanis sellel hetkel olevate poliitiliste probleemide pärast ei mingeid tingimusi polnud - lapsed nälgisid ja piinlesid külmas. Sellel hetkel võttis Amir end esimest korda kokku ja sai oma argusest üle ning läks üle Afganistani piiri, peaaegu surses Talibani rünnaku all, aga siiski leidis Hassani poja Sohrabi ja tõi ta üle piiri. Amir viis poisi Ameerikasse ja lapsendas. Poisile head elu andes lunastas ka Hassanile kunagi tehtud ülekohtu.

Olen lugenud vähe teoseid, kus autor suudab sellise 20-25 aastase ajavahemiku, nagu teoses Amiri elust esile toodud on, sujuvalt, mitte lihtsalt faktidele toetuvalt kirjutada. Aastate muutumine on heas rütmis ja pole tunnet, et lugeja millestki ilma jääb. Hosseini on suutnud kirjutada just nii selle raamatu. Kui on veel midagi, milles Hosseini hea on, siis on see ausus, tõelisus, mille ta on oma loosse pannud. Midagi ei juhtu imega nagu muinasjutus ja kõige eest tuleb maksta, ning ka siis ei pruugi soovitud tulemusi saada. Autori kirjutusstiil on küll karm, aga samas perfektne selle loo jaoks. Karm, aga oi kui hästi võib mõtte

kohale viia. Minu enda arvamusel oskab Hosseini ka väga hästi välja tuua, kui lollilt palju kultuur meid mõjutab - meie igas teos, otsuses, mõttes on varjul teine mõte: „...aga kas see on teiste poolt aktsepteeritav, kas teiste arust oleks see hea mõte, kas teised arvaksid sellest teost head... Kas teised...?“ Inimesed peaksid ise oma otsuste üle täielikult otsustama ja ka vastutama. Just kõige selle pärast soovitangi seda raamatut lugeda - see teos võib meid oma arusaamu nihutama panna.

See on üks mu lemmikraamatuid ning lisaks kõigele muule räägib ka palju Afganistani kultuurist ja paneb seda mõistma. See on eriti tähtis praegu ka hetke poliitilise olukorra pärast - ei saa enne midagi tegelikult arvata, kui ei tunne maad. „Lohejooksja“ tõesti on oma suuri müüginumbreid väärt.

Ulakass 2015